

Försvarsviljan i det framväxande totalförsvaret

Den 12 maj höll forskningsledaren Daniel Jonsson och analytikern Christoffer Wedebrand, FOI, seminariet Försvarsviljan i det framväxande totalförsvaret.

Det nya totalförsvaret kommer bli mer komplext än tidigare och ta mer plats i samhället. Det kommer kosta pengar, ta mycket tid i anspråk och det behövs ett tydligt politiskt mandat för att bygga upp och genomföra förändringarna i totalförsvaret. Flera delar av det civila försvaret finns egentligen inte i dag.

Försvarsbesluten 2015 och 2020 har påbörjat en historisk expansionsprocess för det svenska totalförsvaret, som nu intensifieras med anledning av det försämrade omvärldsläget och inte minst det ryska anfallskriget mot Ukraina. Befintliga totalförsvarsförmågor ska förstärkas och vita fläckar på behovskartan ska snabbt fyllas med innehåll som kan möta utmaningarna.

Det är i detta sammanhang som försvarsviljan och det psykologiska försvaret har aktualiserats. Försvarsviljan framträder ofta som inte bara som en viktig pusselbit utan rentav som en fundamental förutsättning för hela totalförsvaret. Men vad är egentligen försvarsvilja och vilken betydelse har den? Skiljer sig försvarsviljan åt mellan olika grupper i det svenska samhället? Hur kan en modern förståelse av försvarsvilja formuleras, som väger in både civila och militära aspekter och som är relevant i dagens internationaliserade säkerhetspolitiska landskap?

Att ha försvarsvilja är enligt rapporternas författare att i ett försvarsrelaterat syfte vara benägen att handla eller tycka på vissa sätt. Givet denna definition har försvarsviljan en indirekt praktisk betydelse för Sveriges försvarsförmåga, medan det direkt betydelsefulla är hur människor handlar eller vad de tycker. Försvarsviljan kan vara en motivationsgrund till ett försvarsstödande beteende, men även andra bevekelsegrunder kan vara viktiga.

I rapporten beskrevs enkätsvaren för den personliga försvarsviljan, den allmänna försvarsviljan och den understödjande försvarsviljan. Det var inte så stora skillnader mellan personer boende i stad eller på landsorten. Män som gjort värnplikten uppvisade en större personlig försvarsvilja än de som inte hade gjort värnplikt. Gruppen unga vuxna, mellan 18–29 år, uppvisar dock en jämförelsevis lägre försvarsvilja. Att mäta försvarsviljan är dock svårt; den kan ta sig olika uttryck och ha olika innebörd.

Det civila försvaret måste inse att de gamla spelreglerna inte längre gäller. Folkkräkten kan inte vara en planeringsförutsättning och alltför stort fokus på utpekade geografiska militärstrategiska områden ett risktagande, eftersom angrepp även kan ske mot befolkningscentra.